

BÖLÜM 4

DENEY HAYVANLARI LABORATUVAR HİJYENİ VE GÜVENLİĞİ

Öğr. Gör. Dr. Beyza AYDOĞAN¹

İş sağlığı ve güvenliği bakımından pek çok riskin var olduğu çalışma alanları laboratuvarlardır. Çalışan kişinin, çevrenin ve çalışma materyalinin korunması amacıyla çalışma sırasında belirli laboratuvar kurallarına uyulması, laboratuvar alt yapı, tasarım, donanım ve uygulamalarından en uygun şekilde yararlanılması laboratuvar güvenliği açısından önem taşımaktadır (1). İnsanoğlunun var olmasıyla insanların araştırmalara ilgisinin başlaması ve araştırma olanaklarının gelişmişliğinin artışı göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda çeşitli laboratuvarlar bulunmakla birlikte, bunlardan birisi de hayvan laboratuvarlarıdır (2). Deneysel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan laboratuvar hayvanları; bağışıklık sistemini güçlendirme, hastalıklara karşı ilaç-aşı geliştirme çalışmaları ve araştırma için gerekli uygun hayvan modellerinin geliştirilip ıslah edilmesi açısından birçok araştırmada kullanılmaktadır (3). Çalışmalarda sıklıkla başvurulanan deney hayvanları üzerinde yapılacak bütün uygulamalarda hayvan refahı ve etik prosedürlere, barındıkları ortamların ise uluslararası standartlara uygun olması gerekmektedir. Aynı zamanda deney hayvanları laboratuvarlarında çalışacak araştırmacılar ve öğrenciler ile bakım ve temizlikçi dahil tüm personelin laboratuvar biyogüvenliği konusunda yeterli bilgiye sahip olması önem arz etmektedir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi Yaşam Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi. E-posta: byzaaydoan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-0371-4979

tüm dokular tıbbi atık olarak sınıflandırılıp kırmızı renkli plastik torbalar ile atılmalıdır.

- » Hayvan deneyleri ile ilgili bazı materyaller çöpe atılmadan önce otoklava sokulmalıdır. Tıbbi atıklar günlük olarak ünitiden uzaklaştırılamıyor ise soğuk hava depolarında bekletilmelidir.

Sonuç olarak, birçok araştırmada aktif kullanılan ve risk teşkil eden deney hayvanları laboratuvarlarında hijyen kurallarına uyulması ve biyogüvenlik düzeyine göre bir güvenlik kültürünün oluşturularak, olası tehlikelerin en aza indirilmesinin sağlanması önem taşımaktadır (11).

KAYNAKLAR

1. Chosewood, L. C., & Wilson, D. E. (2009). *Biosafety in microbiological and bio-medical laboratories*. US Department of Health and Human Services, Public Health Service, Centers for Disease Control and Prevention, National Institutes of Health.
2. Kılıç, S., Muz, D., & Arslan, S. (2017). Deney Hayvanları Uygulama ve Araştırma Merkezinin Altyapısının Güçlendirmesi.
3. Kaya, M., & Çevik, A. (2011). Planning in animal experiments and choosing model. *Deneyisel Tıp Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 36, 39.
4. Gül, Y., İssi, M., & Baykalır, B. G. (2013). Araştırma laboratuvarlarında biyogüvenlik, zoonotik hastalıklar ve tıbbi atıkların bertarafı. *Atatürk Üniversitesi Veteriner Bilimleri Dergisi*, 8(1), 81-96.
5. World Health Organisation Staff, & World Health Organization (WHO). (2004). *Laboratory biosafety manual*. World Health Organization.
6. Ceyhan, İ. (2005). Biyogüvenlik laboratuvar seviyeleri ve biyogüvenlik kabinlerinin seçimi kullanımı ve bakımı. 4. *Ulusal Sterilizasyon Dezenfeksiyon Kongresinde sunulmuş bildiri. Refik Saydam Hıfızısıhha Merkezi Başkanlığı, Tüberküloz Referans Laboratuvarı*, 608-633.
7. Anadol, E., & İlhan, A. Ş. (2022). Occupational Health and Safety in the Laboratories of Experimental Animals. *GMJ*, 33, 443-446.
8. Wood, M. W., & Hart, L. A. (2007). Selecting appropriate animal models and strains: making the best use of research, information and outreach. *AATEX*, 14(Special Issue), 303-306.
9. Teke, A. (2023). Zoonoz Hastalıklara Karşı Uygulanan Hijyen Tedbirleri ve Dezenfeksiyon Yöntemleri. *Akademik Et ve Süt Kurumu Dergisi*, (5), 22-30.
10. National Research Council (NRC). (2010). Guide for the care and use of laboratory animals.
11. Balkan, A., & Balkan, M. (2013). Hayvan Çalışmalarında Etik, Laboratuvar Standardizasyonu ve Hayvan Bakımı ile İlgili Yasal Zorunluluklar/Legal Requirements Involving Ethics in Animal Research, Laboratory Standardisation, and Animal Care. *Türk Toraks Dergisi*, 14, 6.